

Н. Калюжний**МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ТВОРЧОГО ОБ'ЄДНАННЯ «МУР» В КОНТЕКСТІ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ПАСІОНАРІЇВ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ**

У статті було досліджено мистецьку та громадську діяльність творчого об'єднання «МУР», проаналізовано її вплив на культуротворчі та націєтворчі процеси українського суспільства, систематизовано наявну інформацію щодо діяльності творчого об'єднання «МУР» та їхнього впливу на соціокультурні процеси сучасної України. Шлях творчого об'єднання «МУР» від перших треків на вірші українських класиків до масштабних реп-мюзиклів та заснування освітніх премій, має серйозний вплив на сучасний культурний розвиток України. Діяльність цього колективу, що розпочалася під час російсько-української війни заповнила нішу патріотичного контенту та створила новий формат взаємодії між історією, літературою та масовим слухачем. В умовах війни вистави команди «МУР» – «Ти [Романтика]» та «Ребелія» стали поштовхом до формування національної ідентичності та розвінчання ідеалів радянського ладу. На особливу увагу заслуговує створення першого в Україні реп-мюзиклу, що спонукає артистів до експериментів у різноманітних мистецьких жанрах і формах. Творче об'єднання «МУР» стало емоційною та інтелектуальною відповіддю на збройну агресію Росії проти України. Проєкти творчого об'єднання, що охоплюють музичне, перформативне та аудіовізуальне мистецтво, мають вагомий вплив на культуру України та створюють умови для популяризації української національної нематеріальної спадщини.

Ключові слова: культура України; перформативне мистецтво; національна ідентичність; МУР; будинок «Слово»; Ребелія; Ти [Романтика].

DOI 10.34079/2518-1343-2026-16-31-90-98

Це стаття відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.uk>

Вступ. Сучасна російська-українська війна спрямована не лише на руйнацію територіальної цілісності України, а й на знищення української історії, культури, національної пам'яті, свідомості та самоідентифікації. Оскільки протягом існування російського царату та радянського союзу, а також за часів незалежності України російський культурний вплив був помітно відчутним. Цілком природно, що нині разом з опором фізичним у суспільстві став наростати й мистецький опір. Всупереч цілям російських агресорів українська культура стала на шлях вивчення історичних подій та людей-пасіонаріїв, що активно боролися за існування української культури та українців як нації; відродження народних традицій та обрядів; переосмислення історичних перипетій; пошуку нових унікальних форм та сенсів, що відображатимуть українців як самостійну націю; фіксації сучасних подій, що впливають на історію нашої держави.

Перформативне та аудіовізуальне мистецтво є невіддільною частиною цього потягу до самоусвідомлення та самоідентифікації. Від початку збройної агресії толерантність до російських митців та їхніх творів постійно зменшується, а натомість підвищується інтерес до українських діячів культури та мистецтва. Формування національного культурного дискурсу сприяє появі значної кількості українських діячів

у різноманітних сферах культури та мистецтва. Суспільство прискіпливо стежить не лише за творчістю митців, а й за їхніми політичними вподобаннями та громадянською позицією й різко негативно реагує, якщо їх висловлювання, дії, вчинки тощо демонструють сумніви щодо питань національної ідентичності та самобутності.

Чимала кількість митців зосередили свої зусилля на формування культури пам'яті, апелюючи до трагічних сторінок нашої історії та фіксуючи сучасні виклики для українського суспільства. Творче об'єднання «МУР» є одним із представників молодшої генерації артистів, які експериментують із жанрами та формами для підсилення суспільної зацікавленості в важливих історичних подіях, а також активно підтримують виховання нового покоління патріотично налаштованих та свідомих громадян. Аналіз, фіксація та наукове осмислення їх творчих набутків особливо актуальні на сучасному етапі, оскільки сприяють розвиткові націєтворчих наративів та лежать у площині зацікавлень науки культурології.

Мета статті – дослідити мистецьку та громадську діяльність творчого об'єднання «МУР». Проаналізувати її вплив на культуротворчі та націєтворчі процеси українського суспільства

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На поточний момент, окремих статей або розвідок, присвячених дослідженню діяльності творчого об'єднання «МУР» в українському науковому полі не виявлено. Саме тому підґрунтям цієї статті слугують статті вітчизняних інтернет-порталів Kyiv Post (Доломанжи К., 2024), MC.today Media for Creators (Лебедева А. 2024), Лірум (Максимець М., 2024), Osvita.ua (Osvita.ua, 2024), де висвітлено суспільний резонанс на постановки творчого об'єднання «МУР», текстові матеріали музичних треків (Лірик бук МУР, 2024), (pisni.in.ua) та ін.

Таким чином, відсутність наукового осмислення діяльності творчого об'єднання «МУР» зумовлює необхідність систематизації наявних напрацювань й виведення нових висновків, базованих на судженнях автора статті.

Виклад основного матеріалу. Творче об'єднання «МУР» було створене у травні 2022 року режисером Олександром Хоменком. Основною метою цього проєкту була популяризація української літератури. Особливо гострою поставала актуальність цієї мети на фоні збройної російської агресії проти України.

Натхненниками цього проєкту стали учасники основного складу «МУР» Марія О'Райлі та Олександр Хоменко, що незадовго до цього повернулися з окупованих територій, де перебували протягом півтора місяця і шукали спосіб емоційно розвантажитись. Митці кажуть, що мали змогу заново відкрити для себе українську літературу в книжках, що знаходили в сусідніх будинках (Лебедева А. 2024).

Уже в червні того ж року «МУР» випустили перший музичний альбом «МУР vol.1», що складався з 8 треків на вірші українських поетів, серед яких Василь Стус («Ти що казав»), Іван Франко («Vivere memento!»), Юрій Іздрик («Ветерани дошкільного віку», «Хто тебе мила вимолив?»), Ліна Костенко («Веселімся, людоньки»), Микола Вінграновський («Літак»), Богдан-Ігор Антонич («Наче грав на флейті») та Василь Симоненко («Народ мій є»).

Музичне аранжування надало нових сенсів віршам відомих українських авторів, ставши своєрідним маніфестом, що стверджує різноманіття та здатність до трансформацій української поезії. «МУР» не були єдиними митцями, хто використав уже наявний віршований текст для створення музичних творів, однак першими на той час зробили це у форматі альбому. Ця подія стала резонансною, а учасники «МУР» почали отримувати запрошення на інтерв'ю на радіо та телебаченні.

У вересні 2022 року вийшов ще один альбом під назвою «Захалявна книжечка», що налічував 12 музичних композицій. Формат залишався той самий – вірші українських митців отримали сучасне аранжування. Назва альбому відсилає нас до

творчості Тараса Шевченка і його рукописної збірки «Мала книжка» (назву визначили дослідники), до якої увійшли вірші, записані на маленьких саморобних зшитках, що ховалися за халявами чобіт у період заслань у 1947-1950 рр. Окрім поезії Тараса Шевченка («Захалаявна Книжечка», «Незлим тихим словом»), митці використали вірші Миколи Вороного («Блакитна Панна»), Павла Тичини («Панно Інно»), Івана Багряного («Ave Maria»), Євгена Маланюка («Стилет чи Стилос»), Євгена Плужника («Аквілон»), Михайля Семенка («Смутний»), Івана Франка («Ой ти, дівчино»), Василя Симоненка («Я...»), Володимира Сосюри («Слово – сила») та Володимира Самійленка («Не вмере поезія»).

Паралельно з музичною, учасники «МУР» ведуть просвітницьку діяльність, зокрема створюють освітні відео, тривалістю близько 10 хвилин. Марія О'Райлі в одному з інтерв'ю зазначає, що в епоху коротких відео утримувати увагу глядача їм вдається завдяки змінам емоційних відчуттів та правильно вибудованій драматургії історії. Віктор Ткаченко додає, що для цього вони використовують емоційні та музичні «гачки» (Лебедева А. 2024). Освітні відео розповідають про Тараса Шевченка, Лесю Українку, Івана Багряного, Василя Стуса, Леся Курбаса, Євгена Чикаленка, Павла Чубинського та історію створення гімну України, трагічні долі мешканців харківського будинку «Слово» тощо.

Відео покликані не лише коротко розповісти про українську історію, а й заохотити глядача поглибитися в пошук інформації на ту чи іншу тему, адже за час незалежності стало відомо ще більше фактів про українців-пасіонаріїв, чії біографії було приховано або ж спотворено ідеологами радянської системи. Можемо стверджувати, що формат освітніх відео сприяє відродженню національної свідомості шляхом відновлення історичних фактів та популяризації української культури.

Віктор Ткаченко розповідає, що під час підготовки лекції про Павла Тичину, вони з Олександром Хоменком записали три треки, щоб зацікавити слухачів. Згодом дійшли висновку, що оповідь не може бути повноцінною без згадок інших мешканців будинку «Слово» та їхньої долі. Відтак розпочалася робота над новим альбомом про Розстріляне Відродження, що вийшов 29 лютого 2024 року – «Ти [Романтика]».

Цей альбом мав новий для творчого об'єднання формат: учасники вже не використовували поезію авторів-класиків, а створили власну історію з 18 поєднаних між собою треків. Варто зазначити, що історія не зосереджувалася лише на тогочасних подіях: автори також проводять паралелі з подіями сьогодення. Так ми можемо почути оповідь про вільну Україну, де пам'ятатимуть як поета і драматурга Євгена Плужника, актора та режисера Леся Курбаса, українську художницю Марію Примаченко, основоположника українського футуризму Михайля Семенка, так і тих, хто боровся за незалежність в російсько-українській війні, наприклад громадського діяча, журналіста та військового добровольця Романа Ратушного та військового добровольця Дмитра Коцюбайла (більш відомого за позивним «Да Вінчі»).

Окрім основного складу творчого об'єднання «МУР», до запису альбому приєдналися й інші медійні особистості, такі як Олена Кравець, Євген Янович, Сергій Жадан, гурти «Хейтспіч», «Фіолет» та «NAZVA». Також в деяких треках було використано аудіодоріжки з діалогами із художнього фільму «Будинок “Слово”» (реж. Т. Томенко), що підсилювало інтерес загалу до творчості «МУР».

Назва альбому асоціативно наближена до відомої психологічної новели Миколи Хвильового «Я (Романтика)», де головний герой у своїх роздумах чітко формулює тезу «я – чекіст, але і людина». Протягом розвитку сюжету альбому, його творці неодноразово повертаються до постаті Павла Тичини і його діяльності – він стає однією з ключових фігур усієї історії. Його контroversійна діяльність стала темою кількох треків, де автори, подібно до Миколи Хвильового, виводять конфлікт між людяністю та

служінню системі. Неодноразово можна почути на адресу Павла Тичини звинувачення у зраді держави та відданість радянській системі. Однак, на противагу цьому, автори згадують і про те, що Тичина за часів політичної діяльності сприяв збереженню українських шкіл, спонсорував українську культуру і навіть створив перший в Україні музей Тараса Шевченка.

Такі контрасти в житті Павла Тичини висвітлено в текстах пісень цього альбому. Прикладом може слугувати текст, що зустрічається в треках «Ще до того, як колись І» та «Партія веде»: «Ще до того, як колись / він міністром став / Павло Тичина жив і кохав, / і не знав що... / одночасно можна бути / генієм і зрадником. / Поетом України / і радянським ватником. / Дудкою, месією, / символом любові, / і той про кого скажуть / “в нього руки в крові”» (Лірик бук МУР, 2024, с. 31).

Хоч здебільшого згадки імені та прізвища Павла Тичини мають негативний характер, творці альбому не дають конкретної відповіді на питання ким був Тичина: героєм чи зрадником, спонукаючи слухачів детально вивчити його біографію та дійти висновку самостійно. Дискусії щодо цієї теми тривали деякий час, лишаячи в культурному інформаційному просторі підвищений інтерес до українського митця.

Невдовзі після виходу альбому «Ти [Романтика]» продюсер Антон Азізбекян запропонував учасникам «МУР» здійснити сценічну постановку за цим матеріалом. Автори проєкту погодилися і почали підготовку до втілення цієї ідеї. Уже 23 квітня 2024 року (тобто менше ніж за два місяці) на сцені Міжнародного центру культури і мистецтв відбулася прем'єра сценічної постановки «Ти [Романтика]». Уперше в Україні був створений історичний реп-мюзикл, який до того ж дуже швидко став популярним. Після успішної прем'єри, «МУР» поїхали у тур шістнадцятьма містами України, де збирали повні зали. Олександр Хоменко в інтерв'ю Kyiv Post про концепти постановки говорить так: «це не вистава про те, що головня ідея в тому, що “треба любити Україну і тоді все буде добре”. Ні. Цього недостатньо. Це вікно у минуле, коли ти приходиш і розчиняєшся в харківському Будинку “Слово”, у тому епосі, у діалогах Сосюри, Хвильового. Ось що таке романтика – це можливість подорожувати у часі» (Доломанжи К., 2024).

Реп-мюзикл дає змогу глядачеві подивитися на персоналій, відомих зі шкільної лави, під іншим кутом – не сухо і трагічно, як це часто подається у підручниках з літератури, а уявити разом з артистами, як ці люди жили, якими були і з якими внутрішніми переживаннями боролися. Цю думку підтверджує і Олександр Хоменко, зазначивши, що «це не вистава про трагедію Розстріляного Відродження, “бо скільки вже можна сумувати”» (Доломанжи К., 2024).

10 квітня 2025 року в кінотеатрах вийшла кіноверсія реп-мюзиклу «Ти [Романтика]», яка отримала високі рейтинги й значні касові збори, що ще раз підтвердило необхідність створення подібних мистецьких продуктів. Важливо зазначити, що прокат кіноверсії мюзиклу відбувався не лише в Україні, а й у США, Канаді та Польщі. Загалом, фільмування театральних вистав (яке можна вважати фіксацією та збереженням нематеріальної культурної спадщини) є звичним явищем для України. Багато вистав радянського періоду та початку епохи Незалежності зафільмовано й сьогодні вони слугують культурними свідченнями певних історичних подій та творчих пошуків. Кінопрокат реп-мюзиклу «Ти [Романтика]» долучається до цього процесу й надає шанс здобути масштабовану глядацьку прихильність.

Варто відзначити, що команді «МУР» протягом більш ніж року вдавалося втримувати інтерес до української історії I половини XX століття за допомогою різних видів мистецтва, що мало значний вплив на культуротворчі процеси в умовах збройної агресії.

Під час всеукраїнського туру з реп-мюзиклом «Ти [Романтика]», у серпні 2024 року учасники «МУР» розпочали роботу над створенням нового музичного альбому, що вийшов 13 грудня того ж року. Зберігаючи формат цілісної історії, що розвивається протягом альбому, автори цього разу обрали тему Римської імперії. Це було несподіваним для колег та шанувальників творчого об'єднання, адже за «МУР» вже встигла закріпитися стійка асоціація з виключно українською тематикою. На порталі «Лірум», посилаючись на коментарі авторів альбому, зазначають: «Команда проєкту каже, що хоч концепт альбому про Римську Імперію, насправді це альбом про українську історію і в деяких моментах навіть більше, ніж Ти [Романтика]. Просто тут це складніше і не так очевидно» (Максимець М., 2024).

Альбом «Рах Romana», що в перекладі означає «Римський мир», розповідає нам про події в Римській імперії за часів її розквіту, однак однією з головних ідей альбому є те, що кожна імперія збудована на крові та насильстві й завжди приречена на розпад. У музичному скіті «Хороші римляни» прямо йдеться про це: «Не обманюйте себе. Не романтизуйте / Хороших імперій – не буває / Вдень – римлянин посипає землю латинськими фразами для ваших постів в інстаграмі / А ввечері – відправляє рабів у каменоломні, йде дивитися на страти, краде чужу культуру, спалює святині... / І все це – під священним знаменами “Великої Римської Імперії...”! / О! А з Великою Римською Літературою – ви вже встигли познайомитись? / Хороших імперій – не буває / Як не буває хороших тортур / Як не буває святим той храм / Що збудований на жорстокості, підлості та братовбивстві» (pisni.in.ua).

Однак, цей альбом не став черговою сенсацією і не став відомим для широкого загалу. Вірогідно, причиною стала сама тема альбому. Для проведення аналогій з українським сьогоденням або ж з подіями історії України необхідно мати певний рівень знань історії Римської імперії. Тому через відсутність обізнаності в цій темі у більшості українців, альбом не мав значного попиту серед слухачів.

У роботі над п'ятим альбомом творче об'єднання «МУР» повернулося до української тематики. Альбом «Ребелія [1991]» охоплює період відлиги, застою, перебудови та проголошення Незалежності України. Автори вкотре використовують вже знайомий і апробований ними формат реп-мюзиклу, заснованого на реальних історичних подіях. Дійовими особами альбому стають Лесь Танюк, В. Чорновіл, І. Світличний, В. Симоненко, А. Горська, М. Вінграновський, І. Драч, І. Дзюба, В. Стус, Л. Кравчук та Дж. Буш. Можемо звернути увагу, що персонажами є діячі культури та мистецтва, а також представники політикуму не лише українського, а й зарубіжного.

До запису музичного альбому долучилися відомі артисти, зокрема Євген Янович, BRYKULETS, Kazhanna, гурт NAZVA, Jerry Neil, Klavdia Petrivna, ОТОУ, Артем Пивоваров, MONATIK, а також журналіст-розслідувач Денис Бігус та юрист, політичний оглядач і публіцист Олександр Нотевський. Колаборація творчого об'єднання «МУР» з відомими артистами та громадськими діячами не лише привертає увагу до його творчості, а й об'єднує людей з різними музичними смаками та вподобаннями навколо спільної історії, що полегшує просування націєцентричних ідей та сприяє поширенню культурних меседжів серед широкого кола громадян України.

У сюжеті альбому його творці розповідають про створення та діяльність КТМ (Клубу талановитої молоді); XX з'їзд КППС та зміну курсу союзу і початок «відлиги»; арешти українських митців працівниками КГБ; протест, що відбувся під час прем'єри фільму «Тіні забутих предків» С. Параджанова; масові поховання української інтелігенції в с. Биківня; промову Дж. Буша та проголошення Незалежності. Варто зазначити, що історичні факти подані тут з особистого погляду творців альбому, тому його варто сприймати як художній, а не як документальний.

Однак, місією альбому було звернути увагу на темні сторінки української історії, вкотре нагадати людям про тих, хто це робив і з якою метою, а також об'єднати людей не в ненависті до ворога, а в любові й повазі до рідної землі та одне до одного. Завершується альбом сатиричним скетчем початку нульових років, де на річницю української незалежності на радіостанціях досі панує недержавна російська мова, а ведучі зверхньо і зневажливо говорять про Україну, її незалежність та її мову, тим самим нівелюючи всю боротьбу пращурів.

Варто зауважити, що на відміну від «Ти [Романтика]», сценічна версія альбому вийшла раніше, ніж на стрімінгових платформах. 21-22 серпня 2025 р. на сцені МЦКМ відбулися прем'єрні покази реп-мюзиклу, а 24 серпня 2025 р. альбом став доступним на музичних стрімінгових платформах. У лютому 2026 року у кінотеатрах вийшов документальний фільм про створення альбому та сценічної версії реп-мюзиклу. Тому можемо сказати, що використовуючи різні види мистецтва, зокрема музичне, сценічне та аудіовізуальне, творче об'єднання «МУР» популяризує дослідження та вивчення власної історії, чинить позитивний вплив на формування національної свідомості суспільства та збирає навколо себе численну спільноту творчих поціновувачів та апологетів.

Ще одним видом діяльності творчого об'єднання стало заснування освітньої премії ім. Павла Тичини. Премія була заснована у 2024 році – в той час, коли «МУР» працювали над сценічним втіленням реп-мюзиклу «Ти [Романтика]». Організатори премії на офіційному сайті зазначають: «Ми започаткували премію, щоб надихнути освітян по всій Україні – від вчителів до студентів – на сміливі експерименти у викладанні. Бо якісна освіта – це не про шаблони, це про смисли» (Премія імені Павла Тичини. Офіційний сайт).

За їхніми словами постать Тичини обрана не випадково: «Бо Павло Тичина – не лише поет.

У роки, коли українська освіта була під загрозою, він – міністр освіти УРСР – відстоював українську мову в школах, повертав учителів із заслань, а іноді навіть закупував підручники та шкільну форму за власні кошти.

За час його каденції кількість українських шкіл зросла більш ніж удвічі – з 12 802 до 30 512» (Премія імені Павла Тичини. Офіційний сайт). Таким чином, підтримка митцями «МУР» освітньої сфери є особливо актуальною під час військової агресії, адже виховання наступних поколінь визначає шлях України в майбутньому. Саме тому, місією творчого об'єднання є «пошук нової генерації вчителів, що змінять підхід української освітньої системи» (Osvita.ua, 2024).

Висновки. На сучасному етапі, резонансні постановки «Ти [Романтика]» та «Ребелія», втілені творчим об'єднанням «МУР» стали емоційними та інтелектуальними відповідями на збройну агресію проти України. Створення проєкту «МУР», що виникло з досвіду перебування в окупації та необхідності його рефлексії з часом трансформувалося у потужний культурний рух, що охоплює музичне, перформативне, аудіовізуальне мистецтва, створюючи умови для збереження та популяризації української національної нематеріальної спадщини.

Одним з найвагоміших досягнень творчого об'єднання «МУР» є зміна сприйняття українських класиків для сучасного покоління: замість «важливих історичних постатей» у проєктах «МУР» постають живі люди, які переживали важкий для України період кожен по-своєму. Це дозволяє сучасному поколінню ідентифікувати себе з діями того часу і глибше досліджувати власну історію та власне коріння. Ба більше, діяльність «МУР» спонукає до аналізу та розвитку критичного мислення, сприйняття історії як складного сплетіння обставин та особистого вибору, що є надзвичайно актуальними навичками для сьогодення.

Спроба «МУР» вийти за межі суто українського контексту в альбомі «Рах Romana» стала важливим експериментом. Хоча аудиторія виявилася малопідготовленою до складних історичних паралелей з Римською імперією, сам факт створення такого продукту свідчить про дорослішання української культури. Вона перестася бути замкненою лише на собі й починає рефлексувати над світовими процесами.

Масовість та якісний кінопрокат реп-мюзиклу «Ти [Романтика]» за кордоном (США, Канада, Польща) перетворюють українську історію на конкурентоспроможний культурний експорт. Це фіксує нашу суб'єктність на світовій арені та зберігає пам'ять про боротьбу за незалежність як частину світового руху за свободу.

Окремою сферою діяльності «МУР» є освіта. Просвітницька мета творчого об'єднання досягається різними способами, зокрема створенням освітніх відео, де важлива історична інформація поєднується з репом, музикою та яскравим візуальним рядом; а також заснуванням освітньої премії для викладачів з метою заохочення до пошуку нових форм подачі матеріалу задля кращого його засвоєння молодим поколінням.

Творчі наробітки «МУР» демонструють модель відповідального мистецтва, яке прагне реальних змін у державній системі освіти. Це приклад того, як творче об'єднання може ставати суб'єктом «м'якої сили», впливаючи на державну політику та майбутні покоління.

Таким чином, наукова новизна цієї статті полягає в аналізі та систематизації наявної інформації щодо діяльності творчого об'єднання «МУР» та їх впливу на соціокультурні процеси в сучасній Україні. На особливу увагу заслуговує створення першого в Україні реп-мюзиклу, що спонукає артистів до експериментів у мистецьких жанрах і формах.

Перспективою подальшого розгортання цієї теми може бути аналіз майбутніх творчих проєктів та ініціатив Творчого об'єднання «МУР», суспільного резонансу його культурно-мистецьких ініціатив та творчості провідних митців об'єднання як лідерів формування громадської думки, патріотичного виховання та культуротворчих концептів.

Бібліографічний список

- Доломанжи К., 2024. Реп-мюзикл «Ти [Романтика]»: новий синопсис Розстріляного Відродження. *Головні новини з України сьогодні* – Kyiv Post, [онлайн] 24 квітня. Доступно: <<https://www.kyivpost.com/uk/post/31598>> [Дата звернення: 28 січня 2026].
- Лебедева А., 2024. «Їх змушували замовкнути, а ми нарешті маємо змогу говорити». Як проєкт «МУР» підсилив цікавість до українських поетів ХХ століття. *MC.today, Media for Creators.*, [онлайн] 30 вересня. Доступно: <<https://surl.lu/hatdjb>> [Дата звернення: 12 січня 2026].
- Максимець М., 2024. Проєкт МУР випустив новий альбом про Римську Імперію – «Рах Romana». *Лірум*. [онлайн] 13 грудня. Доступно: <<https://liroom.com.ua/news/mur-pax-romana/>> [Дата звернення: 06 лютого 2026].
- Премія імені Павла Тичини. Офіційний сайт, [онлайн]. Доступно: <<https://tychyna-award.com.ua/>> [Дата звернення 17 лютого 2026].
- Ти [Романтика]. / Лірик бук МУР. Київ, 2024. [онлайн]. Доступно: <https://drive.google.com/file/d/1ze_8Q6bLZrJ7DwwTgEOmwqzbzlbgoJXH/view> [Дата звернення 16 січня 2026].

Учителям пропонують освітню премію імені Павла Тичини від МУР. *Osvita.ua*, 2024, [онлайн] 07 жовтня. Доступно: <<https://osvita.ua/school/93267/>> [Дата звернення 17 лютого 2026].

Хороші римляни. *Pisni.in.ua*. *Тексти пісень*. [онлайн]. Доступно: <<https://pisni.in.ua/mur/khoroshi-rimlyani>> [Дата звернення: 09 лютого 2026].

Referenses

Dolomanzhy K., 2024. Rap Musical «Ty [Romantyka]»: A New Synopsis of the Executed Renaissance. *Kyiv Post. Ukraine's global voice*, [online] 24 April. Available at: <<https://www.kyivpost.com/uk/post/31598>> [Accessed 28 January 2026]. (in Ukrainian)

Lebedieva A., 2024. «They Were Forced Into Silence, and Now We Finally Have the Opportunity to Speak»: How the «MUR» Project Has Amplified Interest in 20th-Century Ukrainian Poets. *MC.today, Media for Creators.*, [online] 30 September. Available at: <<https://surl.lu/hatdjb>> [Accessed 12 January 2026]. (in Ukrainian)

Maksymets M. 2024. The MUR Project Has Released a New Album About the Roman Empire – «Pax Romana». *LiRoom.*, [online] 13 December. Available at: <<https://liroom.com.ua/news/mur-pax-romana/>> [Accessed 12 January 2026]. (in Ukrainian)

Premiia imeni Pavla Tychyny. Official website., [online]. Available at: <<https://tychyna-award.com.ua/>> [Accessed 17 February 2026]. (in Ukrainian)

Тy [Romantyka]. / Lyric book MUR. Kyiv, 2024., [online]. Available at: <https://drive.google.com/file/d/1ze_8Q6bLZrJ7DwwTgEOmwqzbzlbgbJXH/view> [Accessed 16 January 2026]. (in Ukrainian)

Teachers Are Offered the Pavlo Tychyna Educational Award from MUR. *Osvita.ua*, 2024, [online]. Available at: <https://drive.google.com/file/d/1ze_8Q6bLZrJ7DwwTgEOmwqzbzlbgbJXH/view> [Accessed 17 February 2026]. (in Ukrainian)

Good Romans. *Pisni.in.ua*. *Lyrics.*, [online]. Available at: <<https://pisni.in.ua/mur/khoroshi-rimlyani>> [Accessed 09 February 2026]. (in Ukrainian).

Дата першого надходження статті: 15.03.2026 р.

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 02.04.2026 р.

Дата публікації: 29.04.2026 р.

N. Kaliuzhnyi

ARTISTIC ACTIVITIES OF THE CREATIVE ASSOCIATION «MUR» IN THE CONTEXT OF POPULARIZING UKRAINE'S CULTURAL PASSIONARIES

The article examines the artistic and social activities of the creative association «MUR», analyzing its impact on the culture-building and nation-building processes of Ukrainian society. It systematizes existing information regarding the collective's activities and their influence on the sociocultural processes of modern-day Ukraine. The journey of the creative association «MUR» – from its early tracks based on the poetry of Ukrainian classics to large-scale rap musicals and the establishment of educational awards – has a profound impact on the contemporary cultural development of Ukraine.

Founded during the Russo-Ukrainian war, the collective's work filled a niche for patriotic content and established a new format of interaction between history, literature, and the mass audience. This connection forms a strong national identity. A young person begins to perceive themselves not as a «person without roots», but as the heir to a great tradition of

resistance that has spanned over a century. Amidst the ongoing war, the team's productions – «Ty [Romantyka]» and «Rebeliia» – have served as a catalyst for shaping national identity and debunking the ideals of the Soviet regime. Particular attention is given to the creation of Ukraine's first-ever rap musical, which encourages artists to experiment with diverse artistic genres and forms.

The creative association «MUR» has emerged as an emotional and intellectual response to Russia's armed aggression against Ukraine. «MUR» successfully scales Ukrainian meanings, transforming them into a trendy, high-demand, and prestigious product. This allows for effective countering of Russian propaganda through the means of artistic influence. Spanning musical, performative, and audiovisual arts, the association's projects exert a significant influence on Ukrainian culture, creating the necessary conditions for the promotion of Ukraine's national intangible heritage.

Keywords: *culture of Ukraine; performative arts; national identity; MUR; «Slovo» Building; Rebeliia; Ty [Romantyka].*